

Phát triển khả năng tư duy sáng tạo cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua trò chơi dân gian

Lê Quang Hùng*, Nguyễn Thị Thủy Tiên**, Lại Thị Hồng Linh**

*TS, **ThS. Khoa Sư phạm, Trường Đại học Tây Nguyên

Received: 01/7/2024; Accepted: 6/7/2024; Published: 13/7/2024

Abstract: Play is the main activity of children in preschool. Through play activities, children develop in many aspects, including thinking, especially creative thinking for children 5-6 through games. folk play. This article addresses awareness of the role and importance of developing thinking, especially creative thinking, for children. The article presents the results of a survey of the current status of awareness, the ability to develop thinking, the ability to develop creative thinking and identifies the causes and some factors affecting the ability to develop creative thinking. of children 5 - 6 years old through folk games in preschool.

Keywords: Teacher, children, development, creative thinking, preschool

1. Đặt vấn đề

Trò chơi dân gian (TCDG) mang tính hồn nhiên hấp dẫn nhưng ngày nay đang bị mai một, các TCDG dường như đã bị lãng quên, TCDG thiếu nhi với những chức năng đặc biệt của nó đã mang lại cho trẻ thơ nhiều điều thú vị và bổ ích, đồng thời sử dụng TCDG trong việc phát triển khả năng tư duy của trẻ vô cùng quan trọng, để trẻ phát triển tốt trí tuệ sự nhanh nhẹn, nhanh trí, xử lý mọi công việc được giao. Một đứa trẻ có tư duy tốt sẽ giúp phát triển toàn diện về nhân cách, nhận thức và có tư duy tốt trẻ sẽ ứng phó được với mọi tình huống xảy ra.

Ở trường mầm non vẫn luôn tổ chức các hội thi, lễ hội và sử dụng các TCDG làm chủ đạo, nhưng phần lớn các TCDG thường tổ chức theo lối truyền thống giáo viên (GV) đã tập sẵn cho trẻ chơi nên cũng hạn chế khả năng tư duy, cũng như phát triển tư duy sáng tạo của trẻ. Chính vì vậy, nghiên cứu này được tiến hành để khảo sát thực trạng khả năng tư duy sáng tạo của trẻ 5 - 6 tuổi thông qua TCDG vẫn còn ở mức trung bình và thấp. Đa số trẻ đều có thể tự chơi, tổ chức chơi được các TCDG. Tuy nhiên, sau khi quan sát thì trong lúc tổ chức trò chơi trẻ chưa phát huy được khả năng tư duy của bản thân còn phụ thuộc nhiều vào GV mầm non (GVMN), nên khả năng tư duy sáng tạo của trẻ chưa cao.

2. Kết quả thực trạng về khả năng tư duy sáng tạo của trẻ 5 - 6 tuổi thông qua TCDG

Quá trình khảo sát được tiến hành trên 2 nhóm đối tượng:

- Nhóm 1: 12 GV ở Trường Mầm non Quốc tế, phường Tân Lợi, TP. Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk.

- Nhóm 2: 35 trẻ 5 - 6 tuổi ở Trường Mầm non Quốc tế.

2.1. Nhận thức của GV về tầm quan trọng của việc phát triển tư duy sáng tạo cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua TCDG

Chúng tôi tiến hành điều tra, xử lý số liệu và thu được kết quả ở bảng 2.1:

Bảng 2.1. Nhận thức của GV về tầm quan trọng của việc phát triển khả năng tư duy sáng tạo của trẻ 5 - 6 tuổi thông qua TCDG

Các mức độ	Số lượng	Tỷ lệ
Rất cần thiết	12	100%
Cần thiết	0	0
Không cần thiết	0	0

Với kết quả trên các GVMN đều cho rằng việc phát triển khả năng tư duy sáng tạo cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua TCDG vô cùng quan trọng chiếm 100%. Qua việc phát phiếu điều tra cho các GVMN của từng lớp và nhận được mức độ đánh giá rất cần thiết của các GVMN thì chúng tôi thu được kết quả đáng mong đợi, và từ những số liệu đã có cho thấy được tính cấp bách, quan trọng của việc nghiên cứu đề tài và chúng tôi cần tìm ra cách giải quyết bằng việc đề xuất một số biện pháp phù hợp để phát triển khả năng tư duy sáng tạo của trẻ.

2.2. Khả năng tư duy sáng tạo của trẻ 5 - 6 tuổi thông qua TCDG ở trường mầm non

Trước tiên chúng tôi tiến hành quan sát tiết hoạt động ngoài trời có tổ chức các TCDG của cô N.T.Đ. Trang đối với trẻ của lớp lá 3 (5 - 6 tuổi). Qua quá trình điều tra, xử lý số liệu cụ thể ở bảng 2.2 như sau:

Bảng 2.2. Khả năng tư duy sáng tạo của trẻ 5 – 6 tuổi thông qua TCDG

Tổng số trẻ	Hiểu biết về TCDG				Sáng tạo ra cách chơi mới				Sáng tạo luật chơi mới			
	Đạt		Chưa đạt		Đạt		Chưa đạt		Đạt		Chưa đạt	
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
35	15	42,8	20	57,2	02	5,7	33	94,3	02	5,7	33	94,3

Bảng 2.2 cho thấy, khả năng hiểu biết của trẻ về TCDG còn nhiều hạn chế. Số lượng trẻ hiểu biết về TCDG đạt 15 trẻ, chiếm 42,8%. Số lượng trẻ sáng tạo cách chơi, luật chơi mới đạt 02 trẻ, chiếm 5,7%, số trẻ chưa đạt 33 trẻ, chiếm 94,3%. Chính vì, trẻ không hiểu biết về TCDG nên việc phát triển khả năng tư duy sáng tạo của trẻ thông qua TCDG gặp rất nhiều khó khăn và hạn chế.

2.3. Khả năng phát triển tư duy sáng tạo cho trẻ 5 – 6 thông qua TCDG của GV trường mầm non

Qua quá trình khảo sát và phát phiếu đánh giá cho 12 GVMN phụ trách các khối lớp lá (5 - 6 tuổi) Trường Mầm non Quốc tế, chúng tôi thu được kết quả như sau (bảng 2.3).

Bảng 2.3. Đánh giá các nội dung GVMN sử dụng TCDG phát triển khả năng tư duy của trẻ

TT	Nội dung	Số lượng	Tỷ lệ
1	Lập kế hoạch có nội dung phát triển khả năng tư duy sáng tạo cho trẻ	02	16,6%
2	Đánh giá mức độ phát triển khả năng tư duy sáng tạo của trẻ thông qua TCDG	07	58,3%
3	Sử dụng phối hợp các phương pháp, kỹ thuật, phương tiện dạy học nhằm phát triển tư duy	06	50%
4	Tạo điều kiện cho trẻ học tập vui chơi nhằm phát triển khả năng tư duy sáng tạo cho trẻ	12	100%
5	Nhận biết được khả năng tư duy sáng tạo của trẻ thông qua TCDG	12	100%
6	Đổi mới PP tổ chức TCDG	03	25%
7	Thường xuyên tổ chức TCDG trong giờ học, hoạt động ngoài trời.	12	100%

Kết quả điều tra cho thấy với 7 nội dung khảo sát thì kết quả là GV có thường xuyên tổ chức TCDG nhưng với mức độ khác nhau. Cụ thể: Tạo điều kiện cho trẻ học tập vui chơi nhằm phát triển khả năng tư

duy sáng tạo cho trẻ chiếm 100%; Nhận biết được khả năng tư duy sáng tạo của trẻ thông qua TCDG chiếm 100%; Thường xuyên tổ chức TCDG trong giờ học, hoạt động ngoài trời chiếm 100%. Tuy nhiên, việc đánh giá mức độ phát triển khả năng tư duy sáng tạo cho trẻ thông qua TCDG chiếm 58,3%; Sử dụng phối hợp các phương pháp, kỹ thuật, phương tiện dạy học nhằm phát triển tư duy trẻ chiếm 50%; Đối với việc đổi mới phương pháp tổ chức TCDG chiếm 25%; Việc lập kế hoạch có nội dung phát triển khả năng tư duy sáng tạo cho trẻ chiếm 16,6%, có thể thấy rằng một số GVMN vẫn chưa chú ý đến việc phát triển tư duy sáng tạo cho trẻ.

3. Nguyên nhân của thực trạng

- Khả năng tư duy, tư duy sáng tạo của một đứa trẻ được quyết định bởi một phần là do yếu tố di truyền từ bố mẹ.

- Vai trò của Hiệu trưởng như tinh thần trách nhiệm, nhiệt huyết đối với hoạt động giáo dục phát triển tư duy sáng tạo cho trẻ. Sự quan tâm, chỉ đạo sát sao, đúng hướng, cũng như việc tạo điều kiện về tinh thần, vật chất, động viên, khích lệ GV.

- Một số GV chưa chủ động trong việc xây dựng kế hoạch, nội dung, thực hiện hoạt động giáo dục phát triển khả năng tư duy sáng tạo cho trẻ, chủ yếu vẫn dạy học theo lối truyền thống.

- Công tác kiểm tra, giám sát việc hoạt động giáo dục trẻ cũng như đối với từng GV, tại các thời điểm khác nhau chưa thực sự nghiêm túc. GV chưa thật sự quan tâm và tạo điều kiện kích thích tính tò mò, ham hiểu biết, kích thích trẻ phát triển tư duy.

- Nhà trường còn gặp nhiều khó khăn về tài chính không đủ chi trả cho những trang thiết bị dạy học mới, đồ dùng, đồ chơi phục vụ cho việc dạy học.

- Cách thức tổ chức các hoạt động của GV phải kích thích được sự tò mò tìm hiểu khám phá môi trường xung quanh và tìm hiểu sự vật hiện tượng. Khả năng quản lý, tổ chức các hoạt động dạy học và vui chơi, của GVMN chưa kích thích được sự hứng thú, kích thích khả năng tư duy sáng tạo của trẻ.

Tư duy sáng tạo chính là một kỹ năng mà chúng ta có thể rèn luyện để phát triển, ở lứa tuổi mầm non là thời điểm mà các em có trí tưởng tượng và khả năng liên tưởng tốt, tò mò mọi thứ và dễ dàng sáng tạo, khả năng sáng tạo của trẻ không bị giới hạn, vì vậy, cần đặt trẻ vào môi trường học tập phù hợp để tư duy sáng tạo.

4. Kết luận

Khi tiến hành điều tra, khảo sát về thực trạng phát triển khả năng tư duy cho trẻ 5 - 6 tuổi thông qua TCDG của GV, chúng tôi thấy đa số GVMN thường ít chú trọng đến việc xây dựng môi trường hoạt động cho trẻ, hầu hết các GV đều thiết kế các hoạt động trò chơi theo lối truyền thống cô làm mẫu cách chơi và trẻ sẽ theo cách chơi của cô, các nội dung cô truyền đạt còn mang tính hình thức, chưa chú trọng đến việc phát triển khả năng tư duy, nhất là tư duy sáng tạo của trẻ. Khâu đánh giá trong các hoạt động dạy trẻ ít được quan tâm, nên khó nhận biết khả năng tư duy sáng tạo của trẻ đang ở mức độ nào để đưa ra các biện pháp thích hợp.

Trên cơ sở nghiên cứu lí luận và thực tiễn kết quả thu được trong quá trình nghiên cứu chúng tôi đưa ra một số đề xuất việc tư duy sáng tạo cho trẻ 5 - 6 tuổi qua TCDG ở trường mầm non như sau:

***Đối với trường mầm non**

Tổ chức buổi tập huấn, tọa đàm, học tập bồi dưỡng, nâng cao trình độ cho cán bộ quản lý, cán bộ lãnh đạo và đội ngũ GVMN, nâng cao ý thức của đội ngũ GV trong việc phát triển khả năng tư duy sáng tạo của trẻ thông qua các hoạt động chơi nói chung và qua TCDG tại trường nói riêng.

Nhà trường tăng cường tổ chức các hoạt động ngoại khóa có sử dụng các TCDG, tổ chức các cuộc thi TCDG giữa các lớp. Nhà trường tăng cường bổ sung cơ sở vật chất, đồ dùng học tập, đồ chơi, tạo không gian gần gũi, xung quanh khuôn viên nhà trường cần trang trí hình một số TCDG như: vẽ tranh chơi TCDG thả diều, hình các em bé đang chơi rờn rần lên mây, bịt mắt bắt dê, chơi ô ăn quan...

Tăng cường dự giờ, đánh giá, đóng góp ý kiến các hoạt động dạy học có tổ chức TCDG của các GVMN tại trường.

***Đối với GV mầm non**

Cần nâng cao trình độ chuyên môn của bản thân bằng cách tham gia các buổi tập huấn, tiếp nhận và học hỏi các phương pháp giảng dạy, tổ chức các hoạt động vui chơi, đặc biệt là TCDG theo cách mới nhằm phát triển trí tuệ, tư duy sáng tạo tốt nhất cho trẻ.

Tích cực tổ chức các hoạt động chơi có sử dụng nhiều TCDG khác nhau, lồng ghép các TCDG vào các hoạt động dạy học khác, tích cực sáng tạo trong việc làm đồ dùng, đồ chơi phong phú liên quan đến chủ đề dạy học, liên quan đến TCDG mà GV tổ chức, đồ chơi càng đa dạng, nhiều sắc màu nhằm kích thích

sự hứng thú trẻ muốn chơi và muốn biết rõ về trò chơi đó nhiều hơn.

Đầu tư nhiều hơn vào quá trình chăm sóc, giáo dục nhằm tạo điều kiện tốt cho trẻ phát triển tư duy sáng tạo thông qua các hoạt động, các TCDG, trò chơi trí tuệ giúp trẻ tự tin vào bản thân lộc lộc được khả năng tư duy sáng tạo của bản thân mình.

***Đối với phụ huynh**

Phụ huynh tạo điều kiện tốt nhằm kích thích sự ham học hỏi, tò mò, trí tượng cho trẻ, cho trẻ được tham gia các hoạt động chơi TCDG trên trường lớp, ở nhà phụ huynh tạo điều kiện cho trẻ được tiếp xúc với nhiều loại TCDG, mỗi ngày cuối tuần khi trẻ được nghỉ học thì cha mẹ nên chơi với trẻ các TCDG để trẻ có thể hiểu biết thêm các TCDG mới, thông qua việc cha mẹ tổ chức các trò chơi nhằm khích lệ, phát triển khả năng tư duy sáng tạo của trẻ thông qua mỗi TCDG mà trẻ được tiếp xúc.

Cha mẹ phải là người chủ động trao đổi với con về những TCDG vừa chơi, có thể hỏi trẻ một số câu hỏi như sau: Chơi trò chơi này con cảm thấy có vui không? lên lớp con có thể hướng dẫn các bạn khác trong lớp chơi trò chơi này không?

***Đối với chính bản thân trẻ**

Trẻ phải có tinh thần thoải mái, ham học hỏi, tích cực, tự giác tham gia vào các hoạt động vui chơi, các TCDG.

Biết chú ý lắng nghe mọi người xung quanh, tích cực học hỏi, tự tin dám thể hiện bản thân, biết cách chơi, tổ chức TCDG.

Thường xuyên chơi với bạn theo nhóm nhỏ các TCDG, tự tổ chức, nghĩ ra một cách chơi mới, luật chơi mới.

Tài liệu tham khảo

[1]. Phạm Thị Thu Phương (2023), *Vai trò của TCDG với trẻ mầm non*, Trường Cao đẳng Sư phạm Điện Biên.

[2]. Trần Trọng Thủy (2002), *Sáng tạo một chức năng quan trọng của trí tuệ*, Tạp chí TTKHGD số 81/200.

[3]. Lê Anh Vinh (2023), *Xây dựng chương trình giáo dục mầm non mới phù hợp với thực tiễn*, Tạp chí Tuyên giáo.

[4]. Pônômariôp (1976), *Tâm lí học sáng tạo và sự phạm*, Mátxcova.

[5]. Vurgotxki (1985), *Trí tưởng tượng và sáng tạo ở lứa tuổi thiếu nhi*, NXB Phụ nữ, Hà Nội.